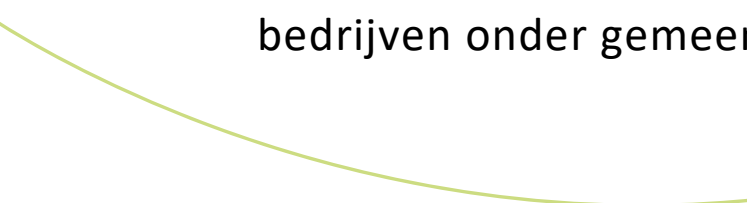

Onderzoeksplan

Energiebesparingsplicht

Onderzoek naar de energiebesparingsplicht bij
bedrijven onder gemeentelijk en provinciaal toezicht

Opstellers	Klaas Kwakkel, Sieger Veenstra & Beatrijs Visser
Portefeuillehouder	Marko Bos
Datum	28 februari 2024

Inhoud

1.	Inleiding, achtergrond.....	3
1.1	Inleiding.....	3
1.2	Achtergrond	4
2.	Doelstelling, onderzoeksvragen	7
3.	Onderzoeksaanpak, planning	8
3.1	Onderzoeksaanpak.....	8
3.2	Planning	9
	Bronnen onderzoeksplan	10
	Bijlage 1: Onderzoeksfasen	11

1. Inleiding, achtergrond

1.1 Inleiding

In 2013 sloten bedrijven, vakbewegingen, natuur- en milieuorganisaties, maatschappelijke organisaties, financiële instellingen en de Rijksoverheid het Energieakkoord voor duurzame groei.¹ Dit akkoord geeft invulling aan de verduurzaming van de energievoorziening in Nederland. Onderdeel hiervan is ook energiebesparing. Sinds 1993 is een energiebesparingsplicht van kracht voor bedrijven en instellingen die jaarlijks meer dan 50.000 kWh stroom of 25.000 m³ aardgas gebruiken. Deze ondernemingen zijn verplicht om energiebesparende maatregelen te nemen die zich binnen vijf jaar terugverdienen. Echter, sinds het ingaan van de plicht ontbrak het aan systematische handhaving. Met het sluiten van het Energieakkoord spraken de deelnemende partijen af serieus toe te zien op de handhaving van de energiebesparingsplicht. Het toezicht op en de handhaving van de energiebesparingsplicht zijn belegd bij gemeenten en provincies; die hebben deze taken bij de omgevingsdiensten ondergebracht.

De Noordelijke Rekenkamer nam in haar onderzoeksprogramma 2023-2026 een onderzoek op naar de energiebesparingsplicht bij bedrijven en instellingen en het toezicht op en de handhaving van deze plicht in de drie Noordelijke provincies.² Op het moment dat we dit onderzoeksplan schrijven, voert de Nederlandse Vereniging voor Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK) een DoeMee-onderzoek uit naar energiebesparing (zie kader I). Daarom zijn enkele onderdelen die we voornemens zijn te onderzoeken onder voorbehoud van de uitkomsten van het DoeMee-onderzoek. We geven bij de onderzoeksvragen weer om welke aspecten het gaat.

Kader I: DoeMee-onderzoek NVRK

Jaarlijks voert de NVRK een DoeMee-onderzoek uit. Bij een DoeMee-onderzoek kunnen gemeentelijke, provinciale en waterschapsrekenkamers intekenen; het onderzoek richt zich vervolgens op het 'werkgebied' dat onder de aangemelde rekenkamers valt. Het DoeMee-onderzoek 2024 gaat over de energiebesparingsplicht en Ecorys voert dit in opdracht van de NVRK uit. Het onderzoek richt zich specifiek op de vraag welke inspanningen gemeenten en provincies leveren bij het toezicht op en de handhaving van de energiebesparingsplicht en de informatieplicht en wat hiervan de resultaten zijn. De Noordelijke Rekenkamer heeft ingetekend voor het DoeMee-onderzoek 2024, maar heeft verder geen inhoudelijke rol in het DoeMee-onderzoek. In de drie Noordelijke provincies nemen acht van de twaalf Drentse gemeenten (Aa en Hunze, Assen, Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen, Midden-Drenthe, Tynaarlo en De Wolden), vijf van de negentien Friese gemeenten (De Fryske Marren, Leeuwarden, Ooststellingwerf, Opsterland en Weststellingwerf) en zes van de tien Groningse gemeenten (Groningen, Het Hogeland, Midden-Groningen, Pekela, Westerkwartier en Westerwolde) deel aan het DoeMee-onderzoek.

¹ Website Rijksoverheid: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/convenanten/2013/09/06/energieakkoord-voor-duurzame-groei>, benaderd op 18 januari 2024.

² Noordelijke Rekenkamer. (2022). Onderzoeksprogramma Noordelijke Rekenkamer 2023-2026. Noordelijke Rekenkamer.

1.2 Achtergrond

Zoals eerder genoemd geldt sinds 1993 een energiebesparingsplicht voor bedrijven en instellingen die jaarlijks meer dan 50.000 kWh stroom of 25.000 m³ aardgas verbruiken.³ De energiebesparingsplicht noopt bedrijven en instellingen tot het nemen van energiebesparende maatregelen die zich binnen vijf jaar terugverdienen.⁴ Denk hierbij aan het vervangen van TL-balken door ledverlichting, of het installeren van een temperatuurregelaar.⁵ Sinds 2023 vallen ook bedrijven en grote industriële, energie-intensieve bedrijven (onder meer bedrijven die deelnemen aan het Emission Trade System, de ETS-bedrijven) onder deze plicht. Het industriële energiegebruik dat onder de energiebesparingsplicht valt is hiermee in één klap tien keer zo groot geworden.⁶ De energiebesparingsplicht was tot eind 2023 verankerd in de Wet milieubeheer, die per 1 januari 2024 grotendeels is opgegaan in de Omgevingswet.

In het Energieakkoord (2013) spraken deelnemende partijen af serieuzer toe te zien op de energiebesparingsplicht. In 2017 bleek uit de Nationale Energieverkenning (NEV) dat de energiebesparingsplicht nog steeds niet voldoende werd nageleefd. Provincies en gemeenten, die als bevoegd gezag toezien op de naleving van de energiebesparingsplicht, gaven aan dat het toezicht op en de handhaving van die plicht moeilijk verliep: een lijst met bedrijven die maatregelen hadden genomen ontbrak. Daarnaast ontstond regelmatig discussie over de te nemen maatregelen, waardoor het moeilijk werd om hard te maken dat het bedrijf in kwestie niet had voldaan aan de energiebesparingsplicht.⁷

Voor de meeste bedrijven en instellingen is de gemeente het bevoegd gezag voor de energiebesparingsplicht. De provincie is bevoegd gezag voor bedrijven en instellingen die voorheen onder het Besluit risico zware ongevallen (Brzo) vielen en ondernemingen met een installatie die valt onder de Richtlijn Industriële Emissies Categorie 4 (RIE-4-bedrijven).⁸ Beide zijn per 1 januari 2024 opgegaan in de Omgevingswet. Het bevoegd gezag is verplicht het mandaat voor het toezicht op en de handhaving van de energiebesparingsplicht over te dragen aan de omgevingsdiensten. Voor de provincies Drenthe, Fryslân en Groningen zijn dat respectievelijk de

³ Artikel 2.15 in Activiteitenbesluit milieubeheer; dit geldt voor de onderzoeksperiode 2017-2023. Per 1 januari 2024 is de Wet milieubeheer grotendeels opgegaan in de Omgevingswet. Sindsdien is de energiebesparingsplicht onder de Omgevingswet opgenomen in Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl). Deze plicht is voor bedrijven en instellingen met milieubelastende activiteiten vastgelegd in artikel 5.15 van de Bal. In artikel 3.84 van de Bbl is de energiebesparingsplicht voor bouwwerken met verschillende gebruiksfuncties vastgelegd.

⁴ Website RVO: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/energiebesparingsplicht/energiebesparingsplicht#hoe-geeft-u-Invulling-aan-de-energiebesparingsplicht%3F>, benaderd op 17 januari 2024.

⁵ Website RVO: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/energiebesparingsplicht/eml>, benaderd op 17 januari 2024.

⁶ Website Binnenlands Bestuur <https://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/energiebesparingsplicht-moet-strakker-vindt-nvde>, benaderd op 18 januari 2024.

⁷ Uit de Nationale Energieverkenning van 2017 (NEV 2017) bleek dat het totale resultaat voor energiebesparing nog 25 PJ achterbleef. <https://informatieplichtenergiebesparing.nl/over-de-wet-milieubeheer-en-de-energiebesparingsverplichting/>

⁸ Hier geldt een uitzondering: bedrijven die mijnbouwactiviteiten verrichten en waterstaatswerken zijn over het algemeen ook Brzo-bedrijven maar vallen onder het bevoegd gezag van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. De minister van EZK is ook het bevoegd gezag voor het afgeven van vergunningen onder de Mijnbouwwet. Artikel 4.10, Omgevingsbesluit. Brzo-bedrijven krijgen onder de omgevingswet de naam Seveso-inrichting. Seveso komt van de Europese Seveso-richtlijn, die de basis vormt voor het (voormalige) Brzo en de (huidige) Seveso-wetgeving. Zie Website Seveso: <https://seveso.nl/wat-is-seveso-bedrijf/>, benaderd op 19 januari 2024. In dit onderzoek zullen we Brzo gebruiken, omdat we terugkijken naar de periode voordat de Omgevingswet van kracht was.

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD Drenthe), de Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) en de Omgevingsdienst Groningen (ODG). De ODG is de coördinerende dienst voor alle voormalige⁹ Brzo-bedrijven in de drie Noordelijke provincies.¹⁰

Kader II: samenwerking met gemeentelijke rekenkamers

In dit onderzoek willen we zowel bedrijven en instellingen meenemen die onder gemeentelijk bevoegd gezag vallen, als bedrijven en instellingen die onder provinciaal gezag vallen. Provinciale en gemeentelijke VTH-taken zijn grotendeels belegd bij de omgevingsdiensten; provincies en gemeenten zijn opdrachtgever en deelnemer. Brzo-bedrijven en bedrijven met een RIE-4-installatie vallen onder het bevoegd gezag van de provincie, de overige onder het bevoegd gezag van de gemeente. Dit zijn over het algemeen wat minder complexe bedrijven. Onder meer door het verschil in complexiteit heeft het meerwaarde om naar beide bevoegde gezagen te kijken. Omdat het onderzoek daarmee relevant kan zijn voor gemeentelijke rekenkamers, zullen we de mogelijkheden verkennen om met hen samen te werken. Hoe meer gemeentelijke rekenkamers meedoen, hoe meer gemeentelijke informatie we tot onze beschikking krijgen en in het onderzoek kunnen gebruiken. Daarnaast zeggen we toe te zijner tijd de uitkomsten met de gemeentelijke rekenkamers te delen. Op deze manier maken wij ons niet afhankelijk van de inbreng en medewerking van die rekenkamers.

Om gemeenten en provincies te helpen met een overzicht van energiebesparingsplichtige bedrijven en instellingen, geldt sinds 2019 naast de besparingsplicht ook een informatieplicht: energiebesparingsplichtigen moeten eens in de vier jaar informatie verstrekken over de energiebesparende maatregelen die zij hebben getroffen. De bedrijven en instellingen zijn zelf verantwoordelijk voor het aanleveren van deze informatie en moeten deze rapporteren aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Zowel de verantwoordelijke omgevingsdienst als de bevoegde gezagsgremia kunnen de rapportages via RVO ophalen.¹¹ Op 1 december 2023 was de deadline voor de tweede ronde van de informatieplicht.¹²

Om voor zowel gemeenten en provincies als besparingsplichtige bedrijven en instellingen duidelijk te hebben welke maatregelen voldoende zijn om aan de energiebesparingsplicht te voldoen, stelt het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) sinds 2023 zogenaamde Erkende Maatregelen Lijsten (EML) op. Hierin zijn alle erkende energiebesparende maatregelen opgenomen die bedrijven en instellingen moeten nemen om te voldoen aan hun energiebesparingsplicht.¹³

Naast de nationale regelingen geldt sinds 2015 ook een Europese verplichting: de uit de Europese Energie-Efficiency Richtlijn (EED) voortgevloeide energieaudit.¹⁴ Het doel van de energieaudit is om bedrijven en instellingen bewust te maken van hun energiegebruik en van de mogelijkheden om te verduurzamen en te besparen. De audit geldt voor grote ondernemingen die 250 fte of

⁹ Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet worden deze bedrijven nu aangeduid met Seveso-inrichtingen (bron: <https://seveso.nl/wat-is-seveso-bedrijf/>, benaderd op 14 februari 2024)

¹⁰ Met uitzondering van EnergyStock en de NAM (Groningen en Drenthe). Brzo+: <https://brzoplus.nl/inspectieresultaten/kies-regio/groningen-fryslan/>, benaderd op 12 januari 2024.

¹¹ Website RVO: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/energiebesparingsplicht/informatieplicht-energiebesparing-0#toezicht-en-handhaving>, benaderd op 17 januari 2024.

¹² Website RVO: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/energiebesparingsplicht>, benaderd op 17 januari 2024.

¹³ Website RVO: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/energiebesparingsplicht/eml>, benaderd op 17 januari 2024.

¹⁴ Deze is vastgelegd in de Tijdelijke regeling implementatie artikelen 8 en 14 Richtlijn energie-efficiëntie. Zie website Wetten Overheid: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0036841/2024-01-01>, benaderd op 19 januari 2024.

meer in dienst hebben *of* een jaaromzet van meer dan € 50 miljoen én een balanstotaal van € 43 miljoen hebben. De EED-auditplicht geeft een gedetailleerd overzicht van alle energiestromen binnen de betreffende onderneming. Het gaat hier om zowel maatregelen voor de verbetering van de procesefficiëntie als om energiebesparende maatregelen voor gebouwen en energiezorg. De energie-auditplichtige bedrijven en instellingen moeten, evenals bij de informatieplicht, eens per vier jaar rapporteren aan RVO. De deadline hangt af van de laatst ingediende audit.¹⁵ RVO beoordeelt het auditrapport, monitort de voortgang en kwaliteit van de rapportages en rapporteert hierover aan de verantwoordelijke ministeries en de Europese Commissie.¹⁶

Het toezicht op en de handhaving van de energiebesparingsplicht is een complexe constructie tussen provincies, gemeenten, omgevingsdiensten en RVO enerzijds, en de bedrijven en instellingen, waaronder Brzo-bedrijven en RIE-4-bedrijven, anderzijds. Daarnaast houden provincies en gemeenten in sommige gevallen zélf toezicht op de naleving van de energiebesparingsplicht en handhaven zij waar dat nodig is. De gemeente Groningen heeft bijvoorbeeld binnen de afdeling VTH eigen toezichthouders energiebesparing in dienst.¹⁷

De vraag is hoe effectief het toezicht op en de handhaving van de energiebesparingsplicht zijn. Het idee van het toezicht en de handhaving is om ervoor te zorgen dat bedrijven en instellingen hun energiegebruik verminderen. Echter, het is een bekend probleem dat omgevingsdiensten niet alle ondernemingen in beeld hebben die onder de energiebesparingsplicht vallen (zie kader III op de volgende pagina). Het lijkt met name te gaan om bedrijven en instellingen die onder gemeentelijk bevoegd gezag vallen; over het algemeen hebben de omgevingsdiensten goed zicht op de ondernemingen die onder provinciaal bevoegd gezag vallen. Bovendien laat onderzoek van TNO zien dat de meeste omgevingsdiensten het energiegebruik van bedrijven en instellingen niet bijhouden.¹⁸ Dit maakt het lastig voor omgevingsdiensten de impact van hun toezichthoudende en handhavende activiteiten met betrekking tot de energiebesparingsplicht aan te tonen.

Kader III: Energiebesparingsplicht in rekenkameronderzoek

In 2020 publiceerde de Rekenkamercommissie Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg een verkennend onderzoek naar het toezicht en de handhaving bij bedrijven die vallen onder de energiebesparingsplicht. Uit dit onderzoek bleek dat de omgevingsdiensten niet alle bedrijven in beeld hadden die onder deze verplichting vallen. De omgevingsdiensten gaven aan dat zij bij de bedrijven in hun portefeuille de energiegebruiken noteerden bij reguliere controles en dat zij bij themacontroles daadwerkelijk in detail bekeken welke maatregelen de bedrijven in kwestie treffen. In de praktijk deelden omgevingsdiensten bedrijven in categorieën van milieurelevantie in, en bezochten zij vaker bedrijven met een hoge milieurelevantie.¹⁹

¹⁵ Website RVO: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/energiebesparingsplicht/eed-auditplicht>, benaderd op 19 januari 2024.

¹⁶ Website RVO: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/energiebesparingsplicht/eed-auditplicht/veelgestelde-vragen-eed>, benaderd op 19 januari 2024.

¹⁷ Gemeente Groningen: <https:// groningenwerkt slim.com/kennismaking-afdeling-vth.html>, benaderd op 22 februari 2024.

¹⁸ Wetzels, W., Menkveld, M., Oliveira, C. i.o.v. Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. (2021). Verwachte effecten van de energiebesparingsplicht uit de Wet milieubeheer. TNO, p.27.

¹⁹ Adromi Groep i.o.v. Rekenkamercommissie Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg. (2020). Toezicht & handhaving Energiebesparingsplicht, Verkennend onderzoek Rekenkamercommissie Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg. Adromi Groep.

2. Doelstelling, onderzoeksvragen

Doel van het onderzoek is driedelig: 1) nagaan hoe de provincies en gemeenten hun toezichthoudende en handhavende activiteiten (al dan niet in mandaat aan de omgevingsdiensten) vormgeven; 2) in kaart brengen hoe effectief hun toezichts- en handhavingsactiviteiten zijn; en 3) inzicht krijgen in de daadwerkelijke toepassing van energiebesparende maatregelen.

De vraag die in dit onderzoek centraal staat is de volgende:

Hoe effectief is het toezicht op en de handhaving van de energiebesparingsplicht door gemeenten, provincies en omgevingsdiensten en in hoeverre passen energiebesparingsplichtige bedrijven en instellingen energiebesparende maatregelen toe?

Deze vraag valt uiteen in de volgende deelvragen:

1. *(afhankelijk van resultaten DoeMee-onderzoek)* Hoe geven de omgevingsdiensten het toezicht op en de handhaving van de energiebesparingsplicht vorm bij de energiebesparingsplichtige bedrijven en instellingen die zij in beeld hebben?
2. In hoeverre houden gemeenten en provincies zelf toezicht op naleving van de energiebesparingsplicht? Hoe zijn de handhavingspraktijken tussen de provincies, gemeenten en omgevingsdiensten op elkaar afgestemd, ook in relatie tot het mandaat van toezicht op en handhaving van energiebesparing aan omgevingsdiensten?²⁰
3. In hoeverre passen energiebesparingsplichtige bedrijven en instellingen daadwerkelijk energiebesparende maatregelen toe en in hoeverre ervaren zij daarbij drempels?
4. *(afhankelijk van resultaten DoeMee-onderzoek)* Wat leveren de toezicht- en handhavingsactiviteiten in het kader van de energiebesparingsplicht op en in hoeverre monitoren omgevingsdiensten of het energieverbruik van energiebesparingsplichtige bedrijven en instellingen daadwerkelijk afneemt?

²⁰ Mede op basis van suggestie 6 in NVRR. (2023). DoeMee-onderzoek 2024: Energiebesparingsplicht. NVRR, p. 4.

3. Onderzoeksaanpak, planning

3.1 Onderzoeksaanpak

Hieronder gaan we per deelvraag in op de te gebruiken onderzoeksmethoden:

- De eerste deelvraag overlapt de vraagstelling van het DoeMee-onderzoek. Dat betekent dat we een gedetailleerdere aanpak zullen formuleren op het moment dat de eerste resultaten van het DoeMee-onderzoek bekend zijn, om zo dubbel werk te voorkomen. In principe is het doel van de eerste deelvraag om inzichtelijk te krijgen hoe de omgevingsdiensten hun toezichthoudende en handhavende taken met betrekking tot de energiebesparingsplicht inrichten en uitvoeren bij bedrijven en instellingen *die zij in beeld hebben*.²¹ Op basis van oriënterende gesprekken met de omgevingsdiensten weten we dat lang niet alle besparingsplichtige bedrijven en instellingen in beeld zijn bij de omgevingsdiensten. Het gaat met name om bedrijven en instellingen waar de gemeente bevoegd gezag van is. Onder deze deelvraag zullen ook zaken als prioriteringen, inzet in termen van middelen en menskracht, het gebruik van externe informatie (bijvoorbeeld energieaudits) en de uitwisseling van informatie tussen provincies, gemeenten, RVO en omgevingsdiensten aan bod komen. Met de informatie die deelvragen één en vier opleveren verwachten we een oordeel te kunnen vellen over de doeltreffendheid en doelmatigheid van de toezichts- en handhavingsactiviteiten.
- Het doel van de tweede deelvraag is om na te gaan in hoeverre de Noordelijke provincies en gemeenten zelf toezichthoudende en handhavende taken uitvoeren en hoe de omgevingsdiensten hiermee omgaan. Daarnaast hebben we verschillen geconstateerd in de ambities van gemeenten en provincies met betrekking tot het toezicht op en de handhaving van de energiebesparingsplicht. Met name gemeenten geven weinig prioriteit aan dergelijke toezichthoudende en handhavende taken en stellen minder geld beschikbaar voor de omgevingsdiensten om deze taken uit te voeren. Het is daarom interessant om na te gaan hoe gemeenten en provincies hun ambities vormgeven en hoe omgevingsdiensten hiermee omgaan. Deze deelvraag zullen wij beantwoorden door documenten op te vragen bij provincies en gemeenten met betrekking tot het eigen toezicht- en handhavingsbeleid voor energiebesparing. Daarnaast willen we aanvullende gesprekken voeren met diezelfde provincies, gemeenten en omgevingsdiensten.

²¹ Uit ander onderzoek blijkt dat omgevingsdiensten niet alle energiebesparingsplichtige bedrijven in beeld hebben. Zie rapport TNO (2021). Dit heeft demissionair minister van Klimaat en Energie Rob Jetten doen besluiten een wetswijziging door te voeren, die netbeheerders verplicht gegevens van energiegebruik te delen met omgevingsdiensten (<https://energeia.nl/energiebesparingsplicht-krijgt-tanden-netbeheerders-moeten-verbruiksdata-gaan-delen/>).

- Het doel van de derde deelvraag is om te ontdekken in hoeverre bedrijven en instellingen daadwerkelijk energiebesparende maatregelen toepassen en of zij daarbij drempels ervaren. We willen deze deelvraag beantwoorden door een enquête uit te zetten bij besparingsplichtige bedrijven en instellingen die de omgevingsdiensten in beeld en in hun portefeuille hebben. Eventueel kunnen we nog aanvullende gesprekken voeren met een aantal bedrijven en instellingen.
- Ook de vierde deelvraag overlapt de vraagstelling van het DoeMee-onderzoek, dus ook hiervoor geldt dat we in een later stadium een gedetailleerdere aanpak zullen formuleren. Belangrijk om te vermelden is dat we binnen dit onderzoek geen causaal verband willen aantonen tussen de energiebesparingsplicht en de afname van het energiegebruik door besparingsplichtige bedrijven en instellingen. Er zijn te veel factoren van invloed op het energiegebruik van ondernemingen om de impact van de energiebesparingsplicht aan te tonen in relatie tot energieverbruik, zoals uitbreiding, veranderende bedrijfsprocessen of een groter aandeel thuiswerkers. Daarom richten we ons met deelvraag vier op in hoeverre omgevingsdiensten bijhouden hoeveel en welke maatregelen de energiebesparingsplichtige bedrijven en instellingen in hun portefeuille treffen. We verwachten bij deze deelvraag in ieder geval informatie te verzamelen bij de omgevingsdiensten over de activiteiten die zij uitvoeren, over de bereikte prestaties en – indien mogelijk – ook over de bereikte effecten. Doordat te relateren aan de ingezette middelen en menskracht, kunnen we iets zeggen over de effectiviteit van hun inspanningen.

Kader IV: gefaseerde aanpak

Medio februari heeft Ecorys de enquête voor het DoeMee-onderzoek rondgestuurd. De eerste resultaten worden eind april of begin mei verwacht. Het kan zijn dat bepaalde aspecten uit bovenstaande deelvragen door het DoeMee-onderzoek beantwoord worden. Om dubbel werk te voorkomen, zullen we ons onderzoek daarom in twee fases uitvoeren. In de eerste fase zullen we ons richten op de beantwoording van deelvraag twee en drie. Deze komen niet aan bod in de enquête van Ecorys. De tweede fase begint wanneer de resultaten van het DoeMee-onderzoek bekend zijn. Op dat moment kunnen we bepalen welke aspecten van deelvraag één en vier behandeld zijn door Ecorys en op welke zaken wij nog in kunnen gaan. De onderzoeksmethodiek is aangepast op de fasering in het onderzoek.

3.2 Planning

Vooronderzoek en opstellen onderzoeksplan	December 2023 – februari 2024
Vaststellen onderzoeksplan	28 februari 2024
Nota van bevindingen	Deelvraag twee en drie: maart-mei 2024 Deelvraag één en vier: mei – oktober 2024 (in lijn met resultaten enquête DoeMee-onderzoek)
Vaststellen Nota van bevindingen	4 september 2024
Ambtelijk hoor en wederhoor	September – oktober 2024
Vaststellen eindrapport	9 oktober 2024
Bestuurlijk hoor en wederhoor	Oktober – november 2024
Publicatie	November 2024 (eventueel tegelijk met het DoeMee-onderzoek)

Bronnen onderzoeksplan

- Adromi Groep i.o.v. Rekenkamercommissie Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg. (2020). Toezicht & handhaving Energiebesparingsplicht, Verkennend onderzoek Rekenkamercommissie Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg. Adromi Groep
- Binnenlands Bestuur: <https://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/energiebesparingsplicht-moet-strakker-vindt-nvde>
- BRZO+: <https://brzoplus.nl/inspectieresultaten/kies-regio/groningen-fryslan/>
- Centraal Bureau voor de Statistiek: <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2019/47/aantal-adressen-niet-woningen-naar-energielevering-2018>
- Energiea: <https://energiea.nl/energiebesparingsplicht-krijgt-tanden-netbeheerders-moeten-verbruiksdata-gaan-delen/>
- Informatieplicht Energiebesparing: <https://informatieplichtenergiebesparing.nl/over-de-wet-milieubeheer-en-de-energiebesparingsverplichting/>
- Rijksoverheid: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/convenanten/2013/09/06/energieakkoord-voor-duurzame-groei>
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
<https://www.rvo.nl/onderwerpen/energiebesparingsplicht>
<https://www.rvo.nl/onderwerpen/energiebesparingsplicht/eed-auditplicht>
<https://www.rvo.nl/onderwerpen/energiebesparingsplicht/eed-auditplicht/veelgestelde-vragen-eed>
<https://www.rvo.nl/onderwerpen/energiebesparingsplicht/eml>
<https://www.rvo.nl/onderwerpen/energiebesparingsplicht/energiebesparingsplicht#hoe-geeft-u-invulling-aan-de-energiebesparingsplicht%3F>
<https://www.rvo.nl/onderwerpen/energiebesparingsplicht/informatieplicht-energiebesparing-0#toezicht-en-handhaving>
- Seveso: <https://seveso.nl/wat-is-seveso-bedrijf/>
- Wetten Overheid: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0036841/2024-01-01>
- Wetzels, uit W., Menkveld, M., Oliveira, C. (2021). Verwachte effecten van de energiebesparingsplicht uit de Wet milieubeheer. TNO.

We hebben ook enkele oriënterende gesprekken gevoerd met medewerkers van de provincies Drenthe, Fryslân en Groningen en van de FUMO en ODG.

Bijlage 1:

Onderzoeksfases

Deze tabel bevat de fases van de onderzoeksprojecten van de Noordelijke Rekenkamer. De meeste projecten maken deel uit van het onderzoeksprogramma van de rekenkamer (<https://www.noordelijkerekenkamer.nl/onderzoek/onderzoeksprogrammas>). Daarnaast ver richt de rekenkamer onderzoek op verzoek van Statenleden (zie het Onderzoeksprotocol van de NRK, <https://www.noordelijkerekenkamer.nl/over-ons>, onder 'Werkwijze').

Fase	Activiteit
Onderzoeksopzet	De rekenkamer zoekt informatie en verkent welke richtingen het project kan ingaan. Dat doet zij onder andere door zich in te lezen en door (informeel en oriënterend) in gesprek te gaan met medewerkers van de provincie(s) en andere inhoudelijk betrokkenen. <u>Resultaat</u> : onderzoeksplan, vastgesteld door het college van de NRK. De rekenkamer stuurt deze onderzoeksopzet naar de provinciesecretaris, met het verzoek een inhoudelijke contactpersoon aan te wijzen.
Uitvoering:	De rekenkamer voert vervolgens een startgesprek met de vaste provinciale contactpersoon en de aangewezen inhoudelijke contactpersoon. De provincie levert daarna binnen een maand de gevraagd documenten.
Empirisch onderzoek /Nota van Bevindingen + Ambtelijk hoor en wederhoor	De rekenkamer verzamelt gegevens, deels van de provincie, deels van andere instanties. Soms zet zij een enquête uit. De relevante gegevens en de antwoorden op de feitelijke onderzoeksvragen krijgen een plekje in de conceptnota van Bevindingen, vast te stellen door het college van de NRK. Aan de provincie vraagt de rekenkamer het concept van de Nota van Bevindingen te controleren op <u>feitelijke</u> correctheid (de provincie krijgt <u>vijf weken</u> om dit te doen). De rekenkamer stelt vervolgens een reactienota op en bespreekt die met de provincie (vaste contactpersoon en inhoudelijke contactpersoon). Feitelijke onjuistheden in de Nota van Bevindingen corrigeert de rekenkamer.
Uitvoering: Analyse en beoordeling	Op basis van alle gegevens formuleert de rekenkamer conclusies en aanbevelingen. Die vormen, met de inhoud van de Nota van Bevindingen, het <u>eindrapport</u> . Het college van de NRK stelt het eindrapport vast.
Afronding	Vervolgens stuurt de rekenkamer het vastgestelde eindrapport aan het college van Gedeputeerde Staten, met het verzoek een bestuurlijke reactie te geven (binnen vijf weken). De rekenkamer biedt aan de desbetreffende gedeputeerde(n) een toelichting te geven op de conclusies en aanbevelingen. <u>NB</u> . Het rapport verandert door dat gesprek niet meer. De bestuurlijke reactie wordt als bijlage bij het rapport opgenomen.
Bestuurlijke reactie	Naar aanleiding van de bestuurlijke reactie van het college van Gedeputeerde Staten kan de rekenkamer besluiten een nawoord te schrijven; ook dat is een bijlage bij het rapport.
Nawoord	Daarna presenteert de rekenkamer het eindrapport in een besloten bijeenkomst aan de leden van Provinciale Staten; daarna is het rapport openbaar. Daarna licht zij het rapport nog eens toe in een bijeenkomst (zoals een commissievergadering) van PS.
Openbaarmaking	<u>NB</u> . Dat betekent dus, dat <u>alle voorgaande stappen vertrouwelijk</u> zijn en dat de provincie geen van de stukken die zij van de rekenkamer ontvangt aan derden mag geven.